

CHWIŁA

Cena 60 hal.

PRENUMERATA:

Miesięcznie we Lwówiu 10 K. bez dostawy do domu.

OGŁOSZENIA wedle umowy.

REDAKCJA, ADMINISTRACJA I EKSPEDYCYJA
— LWÓW, PASAŻ HAUSMANA, L. 1.

Dziennik dla spraw politycznych, społecznych i kulturalnych.

U nas inaczej.

Wobec nieprzychylnego stanowiska, jakie dotąd opinia polska i nauczycielstwo polskie zajmują względem założonej przez żydowskie sfery obywatelskie szkoły średniej, nie od rzeczy będzie wskazać, jak do postulatów kulturalnych żydostwa a zwłaszcza do własnych szkół żydowskich odnosi się inne państwa i społeczeństwa. W szczególności zasługują na uwagę sposób traktowania szkolnictwa żydowskiego w Francji. Raz dlatego, że niezmiernie tam liczbą Żydów, zdawałoby się, nie odczuwa tak bardzo odrębnych potrzeb kulturalnych a w każdym razie nie stara się o ich zaspokojenie z taką siłą i intensywnością. Następnie dlatego, że w Francji hasło wolności nauki nie jest czczym frazesem, lecz nauka jest tam rzeczywiście wolną od wpływów partyjnych i religijnych, że w szkołach publicznych zachowywanie p. zw. wstrzymania lub rytuałów żydowskich (np. wstrzymanie się od pisania w sobotę) nie napotyka na najmniejsze trudności, że zatem i z tego powodu nie zachodziłaby konieczność utrzymywania odrębnych szkół żydowskich. W końcu zaś i z tego względu, że dla opinii polskiej i społeczeństwa polskiego właśnie przykład Francji odnośnie do traktowania odrębnego szkolnictwa żydowskiego powinien być osobliwie pouczającym, ponieważ Francja zawsze cieszyła się sympatją i uznaniem u Polaków, służyła im w niejednym kierunku za wzór i zwłaszcza w ostatniej dobie zacieśniła z nimi węzły przyjaźni.

Otóż należy rozróżnić w Francji dwa rodzaje szkół żydowskich: szkoły specyficznie żydowskie, tworzone wyłącznie dla nauki języka hebrajskiego i historii żydowskiej oraz pielęgnowania rytuału żydowskiego, które wobec dokonanego w Francji rozdziału kościoła od państwa są szkołami wyznaniowymi, nie pozostającymi wcale pod opieką rządu, tudzież szkoły żydowskie, oparte na systemie szkół oficjalnych, państwowych czy miejskich i stanowiące ogniwo w łańcuchu instytucji kulturalnych w państwie francuskim.

Wprawdzie, jak wynika z natury rzeczy i z uwag powyższych, szkół takich ze względu na niezbyt liczne grono uczęszczających jest mało. Ale właśnie fakt, że mimo stosunkowo niewielkiego zapotrzebowania odrębne szkoły żydowskie swobodnie mogą być zakładane oraz przez rząd i społeczeństwo są uznane, świadczy o prawdziwym duchu wolnościowym i demokratycznym Francji.

Istniejące w Paryżu od 18. wieku *seminarium żydowskie*, nadzorowane przez komisję administracyjną a subwencyonowane przez konsystorz żydowski Francji, stanowi zakład kursów wyższych, obejmujących przedmioty ściśle judaistyczne, obok nich zaś także filozofię, literaturę i naukę klasyczną, literaturę i dykcję francuską. *Przygotowawcza szkoła przy tam seminarijum*, przez program i metodę nauczania należy do typu francuskich szkół średnich. Uczniowie seminarijum mają prawo ubiegać się i wielu ubiega się z powodzeniem o osiągnięcie bakałaratu. Szkoła przygotowawcza seminarijum stara się wykształcenie uczniów doprowadzić do tego stopnia, aby mogli z skutkiem kontynuować studia wyższe i osiągnąć kariery naukowe i zawody wolne. W Auteuil, przedmieściu Paryża, istnieje założona przez Alliance Israélite Universelle szkoła typu średniego *„Ecole normale israelite orientale”* dla kształcenia przyszłych nauczycieli Alliance Israélite

Konferencja pokojowa przyjęła żądania syonistów

PARYŻ. Angielski minister spraw zagranicznych, lord Balfour, zawiadomił delegatów syonistycznych, że konferencja przyjęła jednomyślnie żądania syonistów. Angielski min. spraw zagranicznych obejmie protektorat nad Palestyną.

Pierwsze skutki projektu o ostemplowaniu banknotów i o przymusowej pożyczce państwa

Kraków, 14. marca 1919. Ilustrowany Kurjer Codzienny donosi: Projektowane ostemplowanie banknotów wywołało ogromne zamieszanie wśród ludności. W bankach i kasach oszczędności natok już to domagających się zwrotu wkładek, już to składających gotówkę stosownie do rozmaitego punktu widzenia i rzekomych informacji co do sprawy walutowej i pożyczkowej.

W szczególności są usiłowania, aby wkładkę rozłożyć na kilka książeczek po 5.000 kor. celem uchylecia się od przymusowej pożyczki państwowej. Wszystkie te zabiegi połączone z ambarasem dla klienteli instytucji kredytowych i z przeciążeniem tych ostatnich polegają na bież-

dnem pojmowaniu projektowanej ustawy.

Projektowane ostemplowanie banknotów, o ile ustawa przysiędzie do skutku, nie stąpi przed upływem 4 tygodni z powodu technicznych względów. Trwanie okresu stemplowania projektowane jest na przeciąg 4 miesięcy.

Pismo wyjaśnia następnie postanowienie projektowanej ustawy i dodaje: „może wyjaśnienia usunąć popłoch powstały wśród społeczeństwa. W końcu zauważyć należy, że objawia się ogromny ruch w sferach wymoratoryjnych, co rzeczywiście jest z korzyścią dla dłużników, gdyż spłacają długi pieniadze ostemplowanymi”.

Ussyszkini na konferencji pokojowej.

Paryż. Na posiedzeniu konferencji pokojowej, na którym prof. Weizmann i N. Sokolow przedłożyli żądania syonistów, wygłosił reprezentant syonistów rosyjskich inż. Ussyszkini obszerną mowę w języku hebrajskim. Mowa ta, przetłumaczona przez Sokolowa wywarła na konferencji wielkie wrażenie.

Rokowania w Poznaniu tylko przerwane.

Poznań Rokowania w Poznaniu zostały przerwane, a nie zerwane, gdyż wojskowi przedstawiciele niemieccy wyjechali z Poznania celem zasięgnięcia informacji i instrukcji od Naczelnej Komendy niemieckiej.

utrzymuje nadto względnie subwencyonuje *cały szereg szkół niższych tudzież zawodowych*. Najlepsi uczniowie z szkół Alliance przechodzą jeszcze na 4 letnią naukę do Auteuil, a po jej ukończeniu otrzymują dyplom nauczycieli drugiego stopnia.

Istnieją też *dwie szkoły zawodowe*, jedna dla chłopców druga dla dziewcząt. Szkoła zawodowa dla chłopców, znana l'Ecole de Travail czyli szkoła pracy, założona przez towarzystwo opieki nad robotnikami żydowskimi w Paryżu, mająca na celu przygotowanie chłopców do przeróżnych zawodów, uzyskała w roku 1878 prawo publiczności. Między byłymi uczniami tej szkoły napotyka się na wielu, którzy doszli do wysokiego stanowiska w grawurze, rytownictwie, drzeworytnictwie i tkactwie. Szkoła zawodowa dla dziewcząt nazwana po założycielu Bischofheim opiekuje się biednymi dziewczętami, które przygotowuje przeważnie do zawodu nauczycielskiego, którym jednak także umożliwia dostęp do kupiectwa, administracji a nawet do studiów medycznych.

Osobny „Komitet żydowski szkół niższych” utrzymuje i nadzoruje *trzy szkoły normalne*, które niczem nie różnią się od szkół normalnych publicznych.

Oprócz tych szkół istnieją oddawna i pow-

Rozbrojenie Niemiec.

Rzym. „Tribuna” włoska donosi:

Podjęta przez Najwyższą Radę wojenną Paryżu uchwała, ograniczająca zbrojną siłę Niemiec w przyszłości do 100.000 ludzi jest to samem zapowiedzią powszechnego rozbrojenia, które znowu w dziedzinie realizacji sprawi idee związku ludów. Komisja postanowiła również znieście wszystkie twierdze po lewej stronie Renu.

Gen. Iwaszkiewicz w Przemyslu

Przemysł, Dnia 11. b. m. przybył tu Iwaszkiewicz z swym sztabem.

stają świeżo liczne *inne instytucje szkolne w różnych typach*, najwięcej z inicjatywy Alliance Israelite Universelle, dążącej zresztą także poza granicami Francji. Niektóre z owych instytucji szły dawniej pobierały subwencje od władz państwowych. Od czasu jednak, kiedy nastąpiła separacja państwa od kościoła, owe szkoły nie są uznane za specyficznie żydowskie, wyniowe, nie mogą liczyć bezpośrednio na pomoc publiczną, lecz zależą od inicjatywy i poparcia osób lub instytucji prywatnych. To też istota towarzystwa szkół niższych i średnich żydowskich, utrzymujące instytucje szkolne „z daleką wkładką członków”.

Widzimy, że szkoły żydowskie odpowiadają zasadniczym warunkom publicznego systemu nauczania w Francji, nie tylko cieszą się z nią swobodą, lecz są uznane pod względem esencjonalnym na równi z innymi szkołami. W ogólności stwierdzić należy, że rząd względnie społeczeństwo francuskie traktuje z jednej strony *„dług judaistyczny w szkołach publicznych na równi z wszelkimi innymi działaniami wiedzy, a z drugiej strony nie czyni im krępującej wolności nauki i uczenia się w ogólnych ramach systemu pedagogicznego”*.

U nas niestety — dotychczas — inaczej

Polska pożyczka przymusowa.

Projekt ustawy o pożyczce przymusowej wniesiony do sejmiku przez ministra skarbu za wiera następujące postanowienia:

1) Od znajdującej się na ziemiach polskich gotówki pobierany będzie jednorazowy podatek w wysokości 1 proc.

Podatkowi podlegają bilety w markach polskich i niemieckich, koronach austriackich i rublach.

2) W celu wymiaru i uiszczenia tego podatku winien każdy posiadacz biletów, opiewających na powyższe waluty przedłożyć je do ostemplowania.

Nie należy przedkładać do ostemplowania biletów opiewających na 1 i 2 korony, 1 i 2 marki oraz na 1 rubla.

Kto zgłosi więcej niż 5000 marek, wzgl. 2400 rubli, wzgl. 6000 koron, ten otrzyma 50 proc. sumy przedłożonej w ostemplowanych biletach, pozostałe zaś 50 proc. w asygnatach skarbowych z r. 1918 na 1919 rok z przypadającym za czas do dnia 1 listopada 1919 procentem. Nabyte w tej formie asygnaty uwzględnione będą przy obliczaniu przymusowego udziału w nabywaniu pożyczki państwowej, w stosunku do całego majątku.

3) Urząd wymieniający zaopatruje bilety zwracane wnoszącemu w stempel z orłami polskimi i z napisem: „państwowy podatek zapłacony”.

4) Instytucje kredytowe, mające prawo przyjmowania wkładów płacą ustanowiony podatek z całej pozostałości kasowej i mają prawo

zapłacony podatek rozłożyć na wszystkich swoich wkładców w stosunku do posiadanych przez nich wkładów.

5) Asygnaty skarbowe pożyczki państwowej z r. 1917 na 1918 mogą być używane do spłacenia wszelkich zobowiązań płatnych po terminie oznaczonym na rozpoczęcie stemplowania biletów, w wysokości procentu długu, jeżeli dług wynosi więcej niż 5000 m., wzgl. 2400 rubli, wzgl. 6000 koron.

6) Każdy zobowiązany jest złożyć bilety tylko w jednej instytucji.

7. W zamian za ostemplowane bilety, wydane będą przez Bank polski nowe bilety polskie po kursie, który Sejm uchwali.

8) Bilety nieostemplowane do dnia oznaczonego przez ministra skarbu ulegną konfiskacie. W wypadkach, kiedy będzie udowodnione, że banknoty dostały się do Polski legalnie i uchybienie terminowe ostemplowania nastąpiło wskutek przeszkód istotnych i usprawiedliwionych, minister skarbu ma prawo zezwolić na ostemplowanie i wymianę po upływie oznaczonego terminu.

9. Kto jest żonaty i ma dzieci, obowiązany jest do przedłożenia biletów, znajdujących się w posiadaniu żony i nieletnich dzieci, mieszkających u niego.

10. Falszowanie stempla i współudział w rozpowszechnieniu biletów z fałszowanym stemplem pociąga za sobą karę ciężkiego więzienia nie niżej pięciu lat.

Sytuacja wojenna

Lwów dnia 17. marca 1919.

„Gazeta Lwowska” donosi: Grupa pułk. Kulńskiego śmiało wypadem na północ zajęła Kozice i Domażyr.

Akcja polskich wojsk od zachodu rozwija się w dalszym ciągu bardzo pomyślnie. Wojska polskie zajęły ważne punkty, będące podstawą dalszych operacji.

Na tym odcinku toczy się zawzięta walka.

Z kompetentnego źródła dowiadujemy się, że popołudniu Ukraińcy ostrzeliwali silnie Domażyr i Kozice, świeżo przez Polaków zajęte. Artyleria ukraińska z Malechowa, Dublana i z pod Czartowskiej skały ostrzeliwała Zboiska i Kosciarnię. Na odcinku Sichów artyleria ukraińska

ostrzeliwała Persenkówkę, Betoniarń, równocześnie silny patrol ukraiński od strony lasu Oświęca podsuwał się pod polskie placówki, ostrzeliwując je. W innych odcinkach Lwowa wymiana strzelów patroli. Przy zająciu Domażyria i Kozic wzięli Polacy do niewoli 2 oficerów, 50 żołnierzy, 1 karabin maszynowy oraz większą ilość karabinów ręcznych i materiały wojenne.

W odcinku Gródka ostrzeliwała ukraińska artyleria tor kolejowy koło Drozdowic, rampę i czerlańskie przedmieście. Patrol ukraiński podsuwający się w stronę Kamieniobrodu od Białogóry został przez polską artylerję przepędzony. Most na Wereszycy ostrzeliwała ukraińska artylerja.

Zaburzenia w Zagłębiu Dąbrowskiem.

Warszawa. Z rozkazu D. O. G. Kraków aresztowała zandarmerya polowa w Dąbrowie dnia 11. b. m. agitatorów komunistycznych Berkója i Daniszewskiego. Na wieść o aresztowaniu zgromadził się przed koszarami zandarmeryi tłum, który zajął nader groźną postawę wobec zandarmeryi komunalnej, siarając się daremnie odbić aresztowanych. Dnia 12. b. m. pod samym Będzinem tłum manifestantów natari na pluton piechoty, żołnierze zmuszeni byli zrobić użytek z broni, raniąc 4 osoby. Gdy kap. audytor Turyn zjechał na dworzec w Dąbrowie, ktoś z tłumu, otaczającego dworzec, położył go trupem wystrzelał z rewolwera.

Dnia 14. b. m. wyjechała z Warszawy specjalna komisja celem natychmiastowego przeprowadzenia śledztwa.

Powrót emigrantów z Ameryki.

Nowy Jork. Wielki ruch emigracyjny trwa dalej. Emigrują z Ameryki głównie Włosi, pełen procent Polaków, Greców, Hiszpanów, Serbów, Rumunów i Albańczyków. Jak donoszą, znacznie się wielka emigracja do Europy środkowej i południowej, gdy tylko pokój zostanie podpisany. Oczekują wyjazdu przeszło 1 miliona ludzi.

Restauracja Hotelu Francuskiego Jakoba Ma...

NA MARGINESIE.

Jak w Ameryce...

(n. m.) „Sprawa żydowska w Polsce powinna być zatwierdzoną na podstawie zupełnego równoprawnienia, takiego samego, jakiego zażywają Polacy w Ameryce. Kwestya żydowska w Polsce musi być rozwiązana w duchu wielkiej demokracji Ameryki”.

Słowa te wypowiedział niedawno premier Paderewski wobec działaczy żydowskich w Warszawie.

„W Nowym Jorku mieszka milion Żydów. Czemu Żydzi amerykańscy nie domagają się autonomii kulturalnej?”

Panowie ci (sc. postowie żydowscy) nie kontentują się u nas temi samymi prawami obywatelskimi, które mają Żydzi w Stanach Zjednoczonych Ameryki... żądają jakichś nadzwyczajnych praw, jakichś przywilejów” — wywoził niedawno poseł Korfanyj polemizując w sejmie; z postami żydowskimi.

Zatem: wzorujmy się na Ameryce! Żydzi polscy nic nie mają przeciw temu, aby w Polsce byli tak traktowani, jak Żydzi lub Polacy w Ameryce.

Nie wiemy, z jakiego źródła poseł Korfanyj zaczerpnął swe wiadomości o stosunkach amerykańskich. Ale o premierze Paderewskim wiadomo, iż przez długi czas bawił w Ameryce.

Premier Paderewski prawdopodobnie nic nie słyszał o ekscesach antyżydowskich lub antypolskich w Ameryce.

Wiadomo zaś zapewne p. premierowi, że wśród amerykańskich urzędników kolejowych, pocztowych i innych dykasteryj pracuje wielu urzędników żydowskich, którzy porozumiewają się z interesantami żydowskimi po żydowski, że o b wieszczeniu urzędowe, ogłasza się w kilku językach, a gdzie Żydzi w zwartej mieszczącej ilości: także w języku żydowskim, że w sądzie najwyższym zasiada jako prezes sądu Żyd, który na domiar jest nawet syonistą.

A jak ma się rzecz z szkolnictwem narodowym w Ameryce?

W myśli ustawy amerykańskiej oznaczony procent rodziców ma prawo domagać się, aby dzieci ich w „public schools” (szkołach państwowych) pobierały naukę języka ojczystego.

Do magali się też Polacy amerykańscy uzyskali je w Chicago i Minneapolis. Niemcy amerykańscy uzyskali je w Milwaukee.

Żydzi stworzyli całą sieć „narodowych” szkół w Ameryce, nie wywołując wcale wrogiego nastroju wśród nauczycielstwa amerykańskiego, ani nie napotykając na żadne trudności z strony władz rządowych.

Zatem: Wzorujmy się na Ameryce! Żydzi również żądają, aby „kwestya żydowska w Polsce” była rozwiązana w duchu wielkiej demokracji Ameryki!

Los kolonij.

Raym. Weding wyjaśnił, udzielonych przez b. włoskiego ministra spraw zagr. Titton-ego w senacie, Konferencya koalicyjna przeprowadziła podziś sferę działania poszczególnych państw w koloniach pozaeuropejskich. Anglia otrzymała pełnomocnictwo nad Mezopotanią i Palestyną, Francja nad Syryą, Ameryka nad Armenią, Włochy nad obszarem między Armenią a okolicą Smyrny, który to obszar oddany został pod wpływ Grecji. W Afryce Anglia otrzymała mandat nad niemiecką Afryką, Francja nad Kamerunem i Togo. Odnośnie do morza Adryatyckiego nie powzięto żadnej decyzji.

w Lwowie — w obronie Żydów — ma być wzbudzone.

Opozycja przeciw konfiskacie stanowi jedynie epizod w walce, którą „Chwila” toczy w obronie nieustannie spotwarzanego społeczeństwa żydowskiego; nie ma zaś bynajmniej na celu wynagrodzenia za poniesione wskutek konfiskaty numeru 49. straty i szkody.

Przy odbytej dnia 17. b. m. rozprawie orzekł tut. Trybunał prasowy, że opozycji się nie uwzględni.

Z obrad Sejmu polskiego.

14 posiedzenie.

Warszawa. Odczytano interpelację p. Daszyńskiego i tow. w sprawie krwawych zajęć w Zagłębiu Dąbrowskiem w dniu 12. b. m. Minister spraw wewnętrznych udzielił wyczerpującej odpowiedzi. Pos. Niedziałkowski z ramienia komisji konstytucyjnej postawił wniosek w sprawie dopuszczenia przedstawicieli Śląska Cieszyńskiego do Sejmu. Po raz pierwszy przemawiała w Sejmie kobiety. Pani Moraczewska mówiła o tłumieniu epidemii oraz o aprowizacji miast. Pani Moczyłowska o walce z tajemni gorzelniami. Następnie wywiązała się dyskusja w sprawie administracji Państwa polskiego. Przemawiał pos. Głabiński. Min. Wojciechowski dał szczegółowe wyjaśnienia w sprawie administracji; przemawiali jeszcze pos. Wojtułanis, Bardel i dr. Cwikowski.

Poslow

(Tel. Lwowska)

Kon

obszerny

zawiera g

wytrwa

Posi

szy na o

Ca

twierdzy.

Wez

chwila w

sza, któr

Dr.

wicz, dr

Steslowi

Prze

W

Parisy d

konsul f

pierwszy

Den

W

liszu do

komunis

agitacyi

waniu g

tyśnicy

do prac

W

około 2

magistra

monstra

clawską

wiozają

ści za

W odp

drogę d

sąsiedni

częły si

łopatam

trepkam

nistyczn

D

zwzick

pocho

pracy.

D

Spec

W

456

L

Lwów,

f